

Amsterdams verhaal jaren 60

Willem Wilmink spreekt zijn moers taal

(Tekst Allard van Lenthe maart 2025)

Wanneer ‘Spreek je moers taal’ het thema van de Boekenweek 2025 wordt, denk ik aan de dichter Willem Wilmink en maak ik met twee muzikanten in Deventer een nieuw Wilminkprogramma over verhuizen en migreren.

Willem Wilmink schreef er de beste liedteksten over, maar hij was er zelf slecht in: hij is in zijn leven drie keer verhuisd, de laatste keer naar de stad waar hij geboren is: Enschede.

Hij had met de meertaligheid die bij verhuizen hoort. Hij sprak z'n hele leven Nederlands met een Enschedees accent. Ook toen hij Nederlands gaf het aan de Universiteit van Amsterdam, de UVA.

Drents

Ik kwam in 1965 uit een Drents dorp naar Amsterdam en ging op de UVA bij Willem Wilmink op les.

Mijn moers taal is Nederlands, maar ik ben opgeroeid in een dorp waar ze Drents spreken.

Op straat en op school sprak ik Drents, thuis niet. Thuis spraken we Nederlands. ABN, Algemeen Beschaafd Nederlands.

Wat was het probleem?

Eén: ik zat tussen twee talen in. Ik moest voor mijn ouders vaak optreden als tolk, heel vermoeiend.

Twee: ik sprak als jongen slecht Drents en ik sprak slecht Nederlands.

Op de middelbare school en op de Kweekschool in Coevorden moest ik het Drents afleren.

Ik moest zelfs spraakles nemen. Als je geen ABN spreekt, heb je geen schijn van kans in het onderwijs.

Alleen in Friesland. In Friesland moet je juist Fries kunnen spreken om voor een klas te mogen staan.

Amsterdam

Na de Kweekschool in Coevorden ging ik naar Amsterdam om Nederlands te studeren.

Ik kon met Nederlands goed uit de voeten. Hoewel niet in De Jordaan of op de Zeedijk of op de Albert Kuyp. Daar spraken ze Jordanees, Surinaams, Engels of Ratjetoe.

Op de UVA bij de Manhuispoort kreeg ik les van Willem Wilmink
Die sprak Nederlands met een zwaar Twents accent. Slecht Nederlands dus.

Willem Wilminks lessen liepen niet.

Iedereen kwam binnen en ging weg zo het hem of haar uit kwam, iedereen riep
maar wat door elkaar en bouwde de docent na.

Er werden statements gemaakt van zijn uitspraken. Bijvoorbeeld 'Ophouw'n
now' of 'tWas anders niet veul soeps in de middeleuw'n'

Heel beschamend.

Wilmink nam op de universiteit ontslag en stapte over op de Amsterdamse
Kleinkunstacademie.

Ook daar maakt hij geen goede beurt met zijn Twentse sproak, zijn accordeon en
smartlappen tijdens feestjes.

Hij kreeg de bijnaam 'ut boertje van but'n'

Je moers taal als je niet meer bij je moeder woont.

Na de Kleinkunstacademie ging Willem liedteksten en gedichten schrijven voor
Herman van Veen en Don Quichocking.

Toen werd hij de Louis Davids van de naoorlogse kleinkunst en de Dichter des
Vaderlands van de eeuw.

Toen zeiden wij ex-studenten: 'Willem Wilmink? Daar heb ik nog les van
gehad!'

Huichelaars.

Bij de toelichting op het Boekenweek-thema 'Spreek je moers taal' wordt
gezegd dat de mens een kameleon is. Hij neemt niet alleen de kleur, maar ook de
taal van zijn omgeving aan.

Wanneer hij bij de groep van zijn keuze wil horen, moet hij ook bij de taal van
de groep van zijn keuze spreken.

Ik heb het er wel eens over gehad met hem. Over je moers taal als je niet meer
bij je moeder woont.

Willem Wilmink was geen taalkameleon, hij kon het Twents niet afleren. 'tIs
gek, 'zei hij, 'moar 'krieg dat ABN niet ut mien bek'

